

ТИЖНЕВИК - REVUE NEVOUJADAIKE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 20 (78), рік видання III. 15 травня 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 15 травня 1927 року.

Діставши гяжкі поразки на далекому, азійському сході, повертаються большевики до Європи. Новий наступ свій ведуть вони двома колонами.

Одна з них — іменем СССР — змагається замиритися з «імперіалістичними урядами» Європи та завести совітську комуністичну державу до шеругу великих держав, як рівну з рівними.

Друга, що працює іменем Комінтерну, розпочала свою діяльність у напрямі робітництва та соціалістичних партій.

Розгортання сил обох колон сталося в Німеччині. У Берліні большевики склали угоду з англійськими соціалістами що до об'єднаної чинности професіональних організацій. Берлінські ж політичні чинники спричинились і до замирення СССР з Швейцарією, що дало можливість червоній Москві вислати свою численну делегацію на міжнародню економічну конференцію, яка тиждень тому розпочала свою працю в Женеві.

Таким чином, трампліном, — допомогою підставкою, — для дальших своїх скоків у Європі большевики взяли економічні справи. Але ніхто собі з того не робить жадних ілюзій, бо всі, як вороги так і приятелі червоної Москви, добре розуміють, що комуністична економіка наскрізь і до краю пересякнута політичними елементами, і що зараз большевикам ходить лише о те, аби в той чи інший спосіб завалити новий китайський мур, який поволі, але неухильно встает, — кожного дня вищий та вищий, — на межах Європи та СССР.

Які можуть бути наслідки нового червоного походу?

Шанси більшовиків у таборі «імперіялістичних» урядів розглянемо тоді, як скінчиться міжнародня конференція у Женеві. Зараз про них можна тільки сказати, що вони не дуже то втішного для Москви характеру.

Що ж до кол соціялістичних, то як треба сподіватись, більшовики майбутть таки досягнуть певних успіхів. Занадто вже для них сприятливий там ґрунт. Для значної частини робітництва та особливо для його соціялістичних вождів більшовики, будь що будь, люде цілком свої, рідні брати що до доктрини та многолітньої спільної праці, які коли в чому й помиляються, то в річах другорядних: у методах, у засобах боротьби, часі то що. З другого боку, самий факт існування «соціялістичної» держави здається для них дуже корисним, бо цей факт спричинився до того, що перед соціялістами в Європі довгий час стояли настіж одчиненими, — не зачинились остаточно ще й зараз, — двері для впливів у державному масштабі.

А в тім у соціялістичному світі немає одностайної думки що до Москви, і бути її зараз не може, бо ж цей світовий рух переживає тепер велику кризу, з якої мусить вийти або до краю ослабленим, або цілковито зреформованим.

Велика війна розбила соціялістичні партії на зовні, післявоєнна участь у державних справах розклала їх з середини. Доктрина захиталась і перестала бути заповітною.

Максимум соціялістичної програми забрали у неї комуністи, приклавши його до життя в ССРСР. Після того, що там зроблено з цього максимуму, мало вже, майбутть, на світі зосталося людей, щоб так таки свято вірили в соціялістичний Zukunftstaat (державу майбутнього), як то вірилось ще до війни.

Інакше, але теж гірко для соціялістів, сталося з мінімумом їх програму. Його почасти зреалізовано, заведено до буденного життя, а те, що з нього залишилося, майже все взяте, як своє, сусідніми буржуазно-демократичними угрупованнями. Соціялістичною монополією зосталося лише кілька голих ідей, не завжди і не в усьому привабливих для мас, — як ідея про знищення власности на землю, на знаряддя продукції то що.

Те саме, більше-менше, сталося і з соціялістичною тактикою. До війни це були партії суто опозиційні, а тому всю їх тактику збудовано було на принципах так званого поглиблення класових протилежностей, — себ-то, з елементів боротьби, ворожнечі, ненависти. Заволодівши владою та засобами старої імператорської Росії, більшовики цілком логично пристосували ці методи не тільки до внутрішньої

свої політики, але й до комплексу з'явищ міжнародного порядку. Європейські соціалісти у себе вдома зробити того не могли, почасти тому, що не мали на те сили, а почасти тому, що й самі не були вже так твердо переконані в правильності старих методів при нових обставинах.

Час вимагає зараз од них нової тактики, нова тактика нової програми, а може й нової доктрини, а для цього потрібні видатні люде, з одного боку, та підготовані до нового напрямку маси, з другого.

Ні того, ні другого сучасні європейські соціалісти не мають. Тому то така суєтна, мінлива, така нешира політика сучасних соціалістів.

Другий Інтернаціонал, наприклад, урочисто визнає необхідність боротися за визволення Грузії з-під окупаїнської большевицької влади, і за кілька тижнів один з найбільших вождів того самого Інтернаціоналу, що гаряче приєднався до цього рішення, — ставши міністром, нікого з соціалістів не питаючись, — анулював його, цілується з Раковським і визнає de jure ту саму прокляту Інтернаціоналом окупаїнську владу. Далі: Інтернаціонал бурхливо й захоплено підтримує всі азійські, африканські і такі інші націоналізми, а, скажемо, до цілого українського національного руху ставиться байдуже, коли не гірше, не зважаючи на своїх вірних членів, українських соціал-демократів. Потім, німецькі соціалісти, наприклад, усіма своїми силами підтримують економічну стабілізацію своєї країни, над якою працює германська буржуазна влада, а в той самий час французькі їх товариші так само усіма своїми силами поборюють у себе дома таку саму стабілізацію. Нелад іде й глибше. Другий Інтернаціонал після кільколітнього вагання, прийняв, — правда, так би мовити «дрібним шрифтом», — резолюцію про необхідність на маніфестаціях першого травня цього року протестувати проти большевицької диктатури в СРСР. І результат: маніфестуючи, робітники протестували проти всього на світі, зачинаючи від Балдіна і Мусоліні, і кінчаючи шкільними нотатками для учнів, але ніде і ніхто не протестував проти комуністичної диктатури. Бо ж таки цілком аналогічна диктатура стоїть і зараз на почесному місці в усіх програмах соціалістичних партій.

Таких фактів можна б було навести безліч, і саме головне в них те, що вони нікого з соціалістів не шокирують, — принаймні соціалісти того не виявляють.

Сучасна соціал-демократія спинилася у переломовому роздумі, не знаючи, куди їй спрямувати свою політичну силу. А сила єсть і придбана вона поколіннями напруженої праці: вишколені лідери, вправлені до класової психології робітничі маси, могутні дисципліно-

вані організації. Нема лише духа живого, бо спорохніла ідеологія. Тому соціалістичні вожді побоюючись, аби як небудь не вискочити за межі старого шаблону, — зречені на традиційну, нав'язлу в зубах агітацію; тому розколожені робітничі маси виявляють ознаки розкладу. Бо не можна занадто довго тримати на поготові велику армію, і одночасно не знати, куди її властиво треба вести.

Цими настроями скористалися свого часу в Італії фашисти; в решті Європи поживилися й більшовики, — тепер вони знову пробують. І безперечно проба їх в цій царині має вигляди на певні досягнення. Успіхи, навіть, уже єсть, бо ж коли б не було у Москви моральної та парламентарної підтримки з боку соціалістів, більшовицьке дипломатичне сміття було б давно вже виметено з усіх столиць Європи, — а вірніше, що воно, навіть, там не змогло й завестися.

У тій боротьбі, що повстає між Англією та СРСР, і яка має тенденцію поділити всю Європу на два табори, цілий соціалістичний світ уже властиво став на боці червоної Москви. Цей факт ускладняє становище та віддалює рішучі моменти світового двобою. Але боротьба неминуха, і всі об'єктивні дані говорять за те, що скінчиться вона для Москви катастрофою. Що станеться тоді з більшовиками та їх іноді невольними добрими союзниками, — соціалістами?

10-ий всеукраїнській з'їзд совітів.

З де-якого часу в більшовицькій політиці почав перемагати совітський «ухил». Тому, що компартія живе тепер без догмату, бо марксизм, доповнений і перероблений ленінізмом, явно «не дописав» у сучасних умовах життя на сході Європи, то являється дуже небезпечним часто скликати з'їзди партії. На партійних з'їздах неминуче виникають усякі опозиції, «ухили» і т. д. Далеко безпечніше робити перегляд сил на з'їздах совітів. Тут компартійці, виступаючи поруч з «безпартійними», почувають свою солідарність, менше думають про свої внутрішні незгоди, а більше про єдиний фронт проти того «внутрішнього ворога», який їм загрожуює з усіх боків.

Х-ий з'їзд совітів у Харькові, що відбувся в початку місяця квітня, підтверджує цей погляд. Компартія на з'їзді виявила просто надлюдську єдність супроти всякого рода елементів, невдоволених диктатурою Москви на Україні. Для імперіалістичної Москви це велике досягнення. Але як побідно звучать комуністичні промови, все ж не один раз прориваються в цих ораціях фальшиві ноти, через які псується вся «музика». Всі майже комуністичні промовці вдарили на «міжнарод-

ній момент» і старалися з сучасної світової ситуації витягти для України москвофільські висновки.

З цього почав у своїй промові генеральний секретар компартії України п. Каганович, який напався на тих українських емігрантів, що пропагують ідею незалежності України в політичних кругах західної Європи.

І п. Каганович, і п. Чубарь — обидва трактують українську еміграцію, як «мертвого пса». Але хочеться спитати: чому ж ви, панове комуністи, так багато уваги присвячуєте цим «нікчемним емігрантам»? Залишили б «мертвим ховати своїх мерців», та йшли б своєю дорогою, все вперед і вперед, де маячить зоря Комінтерну, раю на землі під диктатурою московського Кремля...

Але щось воно не те. Видно, Україна, перебуваючи на шляху між сходом і заходом, таки прислухається до закордонної політики, і тому московські агенти мусять гамувати «людей малоросійських» з їхньою давно відомою «шатостою». Для цього Чубарь із чубарятами вигадують всякі страхи, але не «на ляхи», а на українців. Вони доказують, як добре живеться українцям під московським комуністичним царством, і умовляють їх, що в разі одірвання України від Росії, нас жде доля Китаю, або ще й гірша. Не обмежуючись заякуванням, голова «українського правительства» виставляє ще один, давно вже заялозений аргумент проти українського сепаратизму:

«Робітники і селяне скажуть, що їхня незалежність забезпечена цілком конституцією. Ми маємо право виходу з союзу, але лише тоді, коли цього забажають робітники й селяне України». («Вісти» 8 квітня 1927 р.).

П. Чубарь дипломатично мовчить про плебісцит, який можна б було улаштувати на Україні, щоб переконатися, чого власне хочать робітники й селяне України, хоч цей спосіб виявлення волі людности самі більшовики пропонують ужити у відношенні, наприклад, до Бесарабії. Але жди від комуніста логіки.

Звіт Чубаря на X-му з'їзді мав ціллю довести Україні і всьому світові, що політика компартії найкраще вміє вирішити національне питання.

«Національна політика радвлadı себе виправдала», авторитарно заявляє Чубарь, — виправдала... Але перед ким? Україною ця політика московських підбрехачів рішуче і безповоротно з а с у д ж е н а. Наведемо факти, які подає сам п. Чубарь у своїй промові. Після хвали совітській владі за «національну політику» Чубарь несподівано зазначає:

«З окрема на Україні слід звернути особливу увагу на збільшення поясняльної роботи що-до боротьби з антисемітизмом».

«Откуда мні сіє?» — можемо тільки й запитати. Десять років уже йде «світова комуністична революція», — і ось тобі на: десь узявся антисемітизм, проти якого п. Чубарь хоче вживати просвітянських способів боротьби.

Чубарь пробує вяснити причини зросту протижидівських настроїв на Україні. Із його пояснень виходить, що не малу вину за цей

ачтисемитизм несе компартія і він сам. голова «українського уряду».

На ІХ-му з'їзді рад, як відомо, Чубарь казав, що совітська влада має намір утворити на Україні жидівську республіку. Тепер Чубарь викручується, що його ніби не так зрозуміли, бо він, мовляв, сказав тільки, що «з принципового боку це можливе» (оттакий хитрий малорос). І далі бідолашний Чубарь жаліється, що цю його «принципову» відповідь» широко використав де-хто і тут, у нас і за кордоном. Для цього пустили чутки, що всі вільні землі на Україні радянська влада передає євреям, а українців — переселяє на Сибір. Це — брехня»...

Але голсовнарком, очевидячки, має коротку пам'ять. А ми дуже твердо пам'ятаємо той танець, який почали в Москві всякі Абрами Брагіни, щоб ту республіку утворити. Ми не забули промов Калініна на цю тему, не забули статей в «Правді» та в «Известиях», що, мовляв, проєкт жидівської республіки на українській території треба здійснити, бо тоді можна надіятися на позику у жидівських крезів Європи і Америки... І тепер льокай Москви сміє на з'їзді казати, що на його набрехали?!

Аналізуючи ці головолонні логичні викрутаси п. Чубаря, ми можемо прийти до висновку, що причиною поширення антисемітизму на Україні є до певної міри сама комуністична влада, яка підкреслюванням свого юдофільства, привілеями для жидівства сіє невдоволення основної української маси людности. Ось, приміром, Чубарь заявляє, що на жидівську колонізацію «трудова єврейство одержує допомогу з-за кордону від ріжних організацій.» Він не каже, що ті організації мають характер буржуазний, але, приміром, чи дозволили б большевики українцям сколонізувати малонаселені землі над Волгою і Доном, коли б українці-капіталісти в Америці (допустімо, що їх багато) дали допомогу своїм одноплеменикам? Ні в яким разі! Це був би «шовінізм» і «капіталістична інтервенція».

Чубарь про те обіцяє переселяти українців на Сибір і на Далекий схід. Там українці будуть Москві не страшні. На рік 1927 намічено на переселення з України 13.500 дворів, себ-то коли рахувати на родину 6 чол., то вийде 81.000 переселенців.

З задоволенням може сказати п. Чубарь: «Наша національна політика дала певні наслідки»... Ці наслідки — діаспора українського народу у безмежних просторах Сибіру. Над усім цим тяжить рука Москви. Україна природою призначена для буйного розвіту продукційних сил, для невпинного розвитку промисловости. Згадаймо хоч би вугілля, залізо і цукрову промисловість. Але все це «під чоботом Москви» (дякуємо п. Чубареві за добрий вираз) — гине й нидіє. Сам голсовнарком дипломатично зазначає, що безмежна централізація з боку Москви гальмує українську вугільну та металургічну промисловість. Чавуна витопляється лише дві третини супроти передвоєнної доби. Що-до вугілля, то хоч його копають майже стільки, як до війни, але Москва бере це паливо для себе. Чубарь це називає «помилками з боку союзу», а ми, без цензури, назвемо цю політику з л о ч и н о м, бо Москва бере вугілля дурно, на цьому вугіллі розвиває свою текстильну та металургічну промисловість і потім продає українцям дорогою

ціною свої фабрикати. А на Україні через паралізу промисловости людність не знаходить заробітку і мусить тікати світ за очі на Зелений Клин та ще де-інде.

Україна стоїть у відношенні до Москви, як типова колонія. Колонія примушена купувати чужі товари, сама товарів не виробляє (дає лише сировину та напівфабрикати) і експортує... живих людей. Це чубарською мовою називається «незалежна радянська Україна».

До яких абсурдів, що самі кричать про себе, доходить московська експлоатація України, видно, з заяви делегата Приходька, який у своїй промові зазначив, що «на Чернігівщині існують представництва Цукротресту (центр, як звичайно, у Москві. С. В.), що продають цукор кооперації, тим часом вона сама може купувати його безпосередне...» («Вісти », 9 квітня 1917 р.). Цукор виробляється на Україні, але до нашого населення він мусить переходити через руки московських представників.

Колоніально поневолена Україна не сміє мати свого адміністративного апарату, бо це могло б наробити клопоту для метрополії. Цей апарат мусить бути чужий для місцевих «тубільців», його можна «українізувати», але до певної міри, щоб він завсігди почував свою залежність од Москви, щоб він боявся «тубільців» і завжди озирався за допомогою метрополії. І такий апарат на «радянській Україні» створено. На жаль, значну його частину складає жидівський елемент.

Якийсь делегат подав записку Чубареві із запитанням: чому більшість службовців в урядових установах — жиди? (до речі сказати ці записки анонімні, вони до де-якої міри замінюють в совітській республіці тайне голосування, яке визнається за «буржуазну примху»).

На це запитання відповів Чубарь, що «говорити про те... ніяких підстав немає» («Вісти» 10 квітня 1927 р.). Але голсовнарком не навів статистичних даних, і тому його відповідь висить в повітрі.

Ми знаємо, що самою агітацією антисеміти нічого не досягнуть, оскільки дійсність суперечить їхнім твердженням. На жаль, на Україні обставини склалися так, що чимала частина жидівства опинилася в адміністративному апараті, дістала привілеї від гнобителів українського народу. В цьому треба шукати коріння «совітського» антисемітизму, який в будучності грозить нещастям для нашого й жидівського народу.

Так званий, «радянський апарат» на Україні по своєму характеру чужий Україні, а тому свою роботу виконує, як кожний апарат в колоніальній країні, котру треба «доїти». Я вже наводив слова Чубаря про «помилки Москви». Бичем Божим для совітської торгівлі являються так звані «накладні витрати», тоб-то витрати на самий торговий апарат. За часів феодальних існував вираз: «хлібокормленіє» — це значить, що князь давав яку небудь область в управу своєму слугі, який для себе і для князя брав з населення податки, судив людей, ходив з ними на війну і т. д. Коли придивитися до совітської, з дозволу сказати, кооперації, до кредитових товариств, то зразу кидається в очі схожість з «хлібокормленієм». Ці апаратчики не турбуються про інтереси населення. Їм аби «казна була багата», та щоб самим прохарчуватися на теплому місці. П. Чубарь мусить наводити факти, як роблять сільсько-

господарські та кредитові товариства на селі. Одержавши від державних установ машини для селян, ці кооператори-«хлібокормленці» підвищили ціни на 40 відсотків, — тому, невесело зазначає Чубарь, кооперация «ще не скрізь завоювала довірря». («Вісти» 8-4-27 р.).

По всіх країнах світу, де тільки є кооперация, вона головним своїм завданням ставить зниження цін, але у «радянської» кооперации — навпаки. Бо ці «кооператори» незалежні від населення; вони призначені владою за всякі комуністичні совітські подвиги. Тому їй виходять ті шахрайства, про які казав на з'їзді Чубарь:

«Кооперация доводила, що вона ніяк не може знизити в середньому на 5 процентів вартість краму. Довелося примушувати її... Виявилось, що по окремих установах вживається чимало хитрощів, щоб уникнути знижки. Намагаються дати гіршої якості продукти... Є й такі, що знижують ціни на 15-20 процентів на той крам, яким не торгують, лише для того, щоб підвести статистику, що «знижено на 10 процентів», як того вимагають органи радянської влади.» («Вісти». 8-4.-27 р.)

Відповідь України на цю московську політику відома: «з нас радянська влада шкуру дере». Цю відповідь чув сам Чубарь.

Звіт Чубаря на X-му з'їзді совітів в значній мірі є «самообліченням» т. зв. совітського уряду України. Чубарь із шкури лізе, щоб показати, які добродійства робить совнарком для України, але на провірку все виходить брехня, шарлатанство і глум.

Візьмемо з сфери культурної політики. П. Чубарь казав, що студентам на Україні видано 21.000 стипендій від держави. Але ці стипендії такі малі, що студенти мусять ганятися за заробітками, і їхнє учення не може йти нормально. На селі, каже Чубарь, велике стремління до науки. Але шкіл не вистарчає, і Чубарь надіється на те, що потім, як відбудується господарство, — будуть школи. А поки що будьте, селяне й робітники, ситі й теплі «радянською владою».

Особливо, хоче Чубарь своєю промовою придобитися до селян. На Україні, каже він, намічено витратити в 1927 р. на освітні справи 120 мільйонів карбованців, із них 66-67 відсотків на село, себ-то біля 80 мільйонів, «а сільсько-господарського податку ми стягаємо 78 мільйонів» («Вісти» 8-4-27 р.).

Таки добрячий чоловік з нашого Чубаря. Селяне наші й не знали, що вони не оплатні довжники перед «радянською владою». Спасибі, що п. Чубарь раз'яснив...

Обіцяв ще Чубарь збільшити платню учителям, покочетував навіть своїм співчуттям до Української Академії Наук, та взагалі до діячів науки, які «не мають ще тих матеріяльних обставин, що найбільше сприяють розвиткові наукової праці». («Вісти» 8-4-27 р.).

Але результати «культурної місії» компартії на Україні надзвичайно уборі. Чубарь скажиться на хуліганство, яке процвітає на Україні, а інші промовці на з'їзді говорили, що є у нас біля 20 тисяч дітей — без батька-матері, без догляду. До чого зуміли піднести російські комуністи «культуру» на Україні, видно з такого факту, що його наводить Чубарь. За роки 1923-26 було посаджено 81 мільйон кофінців на Україні, щоб розвести ліс. В посадках лісу брало участь 445.000

людей. «І тут я запитав де-яких товаришів з місць, що сталося з тим лісом? і довідався, — за літо весь ліс позламували, нічого не залишилося.» («Вісти» 8-4-27 р.).

Немезида карає большевиків. Своєю політикою вони так поставили проти себе населення, що навіть коли вони хотять щось добре зробити, то людність не хоче приймати їхніх дарунків. Вони самі, з своїм папою — Леніним на чолі, почали об'ясняти масам комунізм, як «грабуй наг'рабоване», і тепер дивуються й ремствують, що на цьому ґрунті вирросло хуліганство.

В наслідок большевицького господарювання Україна представляє собою велику руїну з боку економічного, політичного і морального. На благословенній нашій землі, яка не знала майже безробіття, де скоро зростаюча промисловість притягала силу чужоземних робітників, тепер панує безробіття. Обездолене село викидає на ринок праці свій «зайвий елемент», дітей тих самих неможлих, які повірили, що до віку їм падатиме з неба комуністична манна. Тепер сини й дочки неможлих блукають по городських площах, стукають в двері совітських установ, просять роботи, або хліба. «На біржах праці у нас, — каже Чубарь, — 62 проценти не-кваліфікованих безробітних, 28 процентів ті, хто по найму ніколи не працював». Отже факт: на У к р а ї н і село безробітне.

Це обездолене, одурене, покривджене чужоземним насильством село несе тяжкий хрест на собі. Село після комуністичної «разв'орстки», після голоду не може піднятися на ноги. В напівголодному стані воно не здатне на політичну акцію, буде окупантам «тяглом у потягах їх бистроїздних». Цього ворогові і треба.

Але вже і ці неможливі хапаються за голову, не прислухаються до слів, а придивляються до роботи гнобителів України. «Незалежність України» — ось популярний клич між українськими масами, які до схочу скоштували «союзу» з Москвою. Ось чому кожний комуністичний промовець на з'їзді і партійна преса так само на кожному кроці підкреслює, що «Україна і справді незалежна республіка» («Вісти» 8-4-27 р.). Це доказування, трохи не з божбою, дуже підозріле. Не сгадає ж на думку Пуанкаре або Балдвінові доказувати своїм «робітникам і селянам», що Франція та Англія «справді незалежні» держави. А Чубарь мусить божитися, трохи не хреститися. Є мабуть та сила, яка його тисне. На з'їзді цієї сили майже не помітно, бо з'їзд підстроєний, але по-за з'їздом — шумить-гуде мо-оре! Воно стугонить і б'є стіни тюрми народів... Є чого тремтіти тиранам. Вони хотять стихію втихомирити словами. Даремна праця.

На з'їзді, не зважаючи на його підібраний «благонадziejний» склад, все ж виявлялися нотки опозиції проти Москви. Хтось подав Чубареві записку: «чому не всі члени Центрального Виконавчого Комітету Рад (ВУЦВК) розмовляють по українському?» («Вісти» 10-4-27 р.). Чубарь мусить викручуватися тим, що, мовляв, за рік вони не можуть навчитися української мови. (Це такі «репрезентанти українського народу»).

Друге коварне питання на з'їзді таке: «чи ми можемо обійтися без

НЕП-у, а як не можемо, то чому?» Питання це торкається центральної проблеми революції на сході Європи. Чи можливий там соціалізм чи ні?

Чубарь власне відповідає, що соціалізм на Україні в сучасних обставинах не можливий. Він прямо каже:

«Коли б ми це (соціалізацію С.В.) нині почали робити, ми багато б наплутали і завели б бюрократизм, що придушив би окремі господарства. На цей шлях ми нині не можемо піти, тому, що у нас нема відповідної свідомости та організованости». «Розумний зрозуміє», — казали старі латинці, які, по виразу Тараса Бульби, «не знали, що воно таке горілка». Але комуністи України дуже добре знають, що воно за штука горілка, і в бік виробництва цього «комуністичного продукту» направили всю свою енергію. Це відгонить анекдотом, але факт. «Ось минулого року, — каже Чубарь, — всі окружні виконавчі комітети почали будувати гуральні, ремонтувати їх, Наремонтували стільки, що можна спиртом затопити весь союз.» («Вісти» 10-4-27 р.). На горілку—цей «опіум для народа» гроші знайшлися, а на лікарську допомогу населенню,—дасть Біг. Як для колонії — це звичайна річ: менше культури і освіти, — більше спирту і інших задурюючих виробів. Так виглядає московський «комунізм» на Україні.

Ці ревеляції п. Чубарь Х-ий з'їзд вислухав. Після того були «дискусії», себ-то казённое підхвалювання «радянської влади» та компартії. Навіть сердеги учені мусіли з трибуни підспівувати на «радянський» лад. Професор Корчак-Чепурківський закінчив свою вельми лояльну промову такими словами: «дозвольте ще зазначити, що хоча ми й робимо зауваження Урядові, (обов'язково з великої літери, в роді колишнього: «Єво Велічества» С. В.), так це не значить, що Уряд про нас не турбується... Ми гадаємо, що Уряд, розподіляючи державні кошти, не забуде нас, як не забува і досі». («Вісти». 10-4-27 р.). Словом, доводиться витанцьовувати:

«і задком, і передком
перед паном Федорком».

Х-ий з'їзд рад закінчився, ухваливши відповідні, наперед заготовані резолюції. Цей з'їзд продемонстрував ще раз, що Україна перебуває в неволі, що діти України «на чужій роботі». Але цей з'їзд показав, що не вмерла ідея самостійности в українськiм народі. Мусять окупанти способом мімікрії «припрядатися» до цього могутнього процесу політичного усвідомлення нації, мусять свої погані московські діла (колоніяльна експлоатація, національне поневолення) покривати гарними українськими словами («незалежність, самостійність»). Але й цій клоунаді вже надходить кінець. В анонімному запитанні до Чубаря, «чому не всі члени ВУЦВК говорять по українському», — криється суть української проблеми: український народ чує себе політичною індивідуальністю і хоче мати свою українську владу, а не «українізовану» по третій категорії.

Портрета цієї «українізованої» влади досить добре змалював п. Чубарь у своїй промові на з'їзді. Ця влада чужа українському народові, представляє собою паразитарний нарост на організмі України.

Вона держиться на московських штиках. Адже в частинах червоної армії на Україні, як каже Чубарь, є всього тільки біля 50 відсотків українців, за те аж 24 відсотки — москалів. Так виглядає підпора «незалежної України.»

Ця влада готова віддати в архив весь свій «комунізм» і «всесвітню революцію», але одного вона не зречеться добровільно — панування над Україною. Колись у 1919 році московські комуністи писали для «малоросійських простаків» брошури про те, що Україна їм не потрібна сама по собі, що їм, мовляв, треба через Україну з'єднатися з революцією в західній Європі. Тоді московський комунізм був войовничого характеру і не боявся таких виразів, як «червоний імперіялізм», або «свобода на вістрях штиків». Але з того часу поз'їдалися зуби у большевизму, погас той вогонь, яким вони думали запалити весь світ. Вже московський комунізм хоче вдержати хоч те, що має в руках і прагне миру. «Ми, — казав голсовнарком Чубарь, — своєю роботою мусимо переконати трудящих всесвіту, що ми не імперіялісти і не хочемо імперіялізму, не хочемо захоплення чужих країн»... Так як у французькій приказці: «чорт при старості літ робиться монахом».

Над большевизмом смеркає. Він існує по інерції. Так само, як і злої пам'яті царський режим. Кожний серйозний політичний струс чи внутрі чи зовні приведе до ліквідації цього остогидлого «радянського» режиму, з його лже-кооперацією, з його фальшивою самостійністю, словом, з усім тим «раєм», про який поет сказав, що там «дурень дурня в пекло поганяє».

С. В.

Ювілей проф. д-ра Ол. Колесси,

(лист з Праги)

3-го травня Укр. Істор.-Філологічне Товариство в Празі урядило ювілей проф. Ол. Колесси з нагоди 40-ліття його наукової, літературної та громадської діяльності та 60-х роковин його народження.

Народився ювілят 24 квітня 1867 року в Галичині в священничій родині в с. Сопоті. Учився в гімназії в Дорогобичі та в Стрию, а потім в університеті у Львові та в Чернівцях. По скінченні університету студював ще у Відню під проводом проф. Ягіча, де й отримав ступінь доктора філософії в 1894 році. В слідуючій році габілітувався в Чернівцях і розпочав виклади української мови на Львівському університеті, як приват-доцент. В році 1898 став професором на цьому ж університеті. На літературному полі почав працювати ювілят ще на шкільній лаві в гімназії, пишучи здебільшого патріотичні поезії. Одна з його поезій «Шалійте, шалійте» стала одним з революційних гімнів не тільки в Галичині, а й на Великій Україні. Науково працювати проф. Колесса почав ще будучи студентом, написавши критичну розправу про твори Уляни Кравченко, а потім видрукувавши р. 1892 «Українські народні пісні в поезіях Б. Залеського» і студію «Юрій

Коссован-Федькович». Працював далі в різних наукових виданнях, в «Записках Наукового Т-ва ім. Шевченка», — в цьому т-ві він з року 1902 був головою філологічної секції. Публікував свої праці і по польськи (напр., про українську народню ритміку в поезіях Б. Залеського) та по німецьки.

Поруч з працею науковою проф. Колесса працював і на ниві громадській. З студенських вже літ працював він у Відділі «Просвіти», в 1906 році заснував «Т-во укр. наук. викладів ім. Петра Могили», головою якого й був до року 1918; працював як член Кураторії в Нац. Музеї у Львові. З 1907 року до 1918 р. був послом Австрійського Парламенту, незмінно обстоючи там справу заснування Укр. Університету у Львові. Та справа через політичні причини не повелася і тільки вже на чужині у Відні пощастило проф. Колесі здійснити свою давню мрію заснування в 1921 р. укр. Вільного Університету, який перенесений був потім до Праги. В адміністрації цього університету проф. Колесса працював незмінно весь час — ректором, проректором, деканом, продеканом і знов ректором на протязі останніх двох років.

Улаштоване Укр. Істор. Філолог. Т-вом в Празі урочисте засідання Т-ва для вшанування ювілята відбулося в одній з більших аудиторій чеського університету «Каролінума» в присутності Заступника Директора Канцелярії Президента Республіки, представників Чеського Міністерства Закордонних Справ, Школьства і Нар. Освіти, Президента Чеської Академії Наук, Голови Сполку А. Коменського, чеських учених, представників укр. високих шкіл, різних інституцій, товариств і організацій.

Після короткої вступної промови Голови Т-ва проф. Д. Антоновича проф. В. Віднов прочитав реферат на тему «Життя та діяльність проф. Ол. Колесси» і проф. Л. Білецький — «Літературно-наукова діяльність доктора Ол. Колесси». По рефератах представники різних укр. установ і громадських організацій склали ювілятові привітання: від Укр. Госп. Академії в Подєбрадах (рект. Шовгенів), Укр. Педаг. Інституту ім. М. Драгоманова в Празі і Укр. Гімназії (ректор В. Сімович), від Деканату філософичного факультету Укр. Унів. в Празі, від Деканату Правнич. факультету, економ.-кооперативного факультету в Подєбрадськ. Академії, від Укр. Соціол. Інституту, Цесуса (Центр. Союзу укр. Студенства), спілки лікарів-українців в ЧСР, Укр. Правн. Т-ва, Кубанської Громади в ЧСР., Академічн. угруповання Ліги Націй, Жіночого Союзу і т. и. Далі прочитані були надіслані листи-привітання і телеграми від М-ра Закор. Справ д-ра Крофти, від М-ра Шрамка, від М-ра Справедливости, від заступника Мін. Народн. Обрани (військов.), від Предст. Сенату, від Пред. Нар. Ради Ч.-Слов. ректора Карлового Університету, декана філ. факульт. Карлового Універ., ректора Університету Коменського в Братиславі, редакції журн. «Slavia», ред. «Тризуба», ред. «України» (пр. М. Грушевський), Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Т-ва «Просвіта» у Львові, Т-ва «Просвіта» в Ужгороді, Укр. Академ. Комітету в Празі, Укр. наук. Інституту в Берліні, Націон. Музею у Львові, Т-ва науков. викладів ім. Петра Могили (Львів), Укр. Респ. Дем. Клубу (Прага), Укр. Націон. Жін.

Ради (Прага), Укр. Т-ва прихильн. книгч (Прага), Т-ва Укр. Письменників (Прага), Укр. Видавництва в Катеринославі, Укр. Центр. Комітету в Польщі та окремих осіб — митропол. гр. Шептицького, Вяч. Прокоповича, Юліяна Романчука, чеських вчених пр. Нідерле, пр. Бідла, пр. Новака, пр. Кадлеца та бувших учнів ювілята і багатьох інших.

М. —

2-ий церковний з'їзд у Парижі.

18 квітня відбувся 2-ий з'їзд делегатів українських парафій у Франції. З'їзд відбувся в салі при українській автокефальній православній церкві у Парижі на Boul. Auguste Blanqui.

О 11-й год. рано Голова Вищої Церковної Ради ген. О. Удовиченко вступною промовою і привітанням делегатів відкрив 2-ий з'їзд. Після нього привітав учасників з'їзду уповноважений Укр. Православної Автокефальної Церкви п. Бачинський.

Покінчивши зо всіма формальними справами — виборами мандатної комісії і провіркою мандатів, збори вибрали президію в такому складі голова — п. Добровольський, заступник — п. Рудичів і секретарь — п. Васил'їв. П. Бачинського обрали почесним головою з'їзду.

Далі збори заслухали привітання від архієпископа Укр. Правосл. Автокефальної Церкви в Америці та Канаді Іоана Теодоровича; від представника Союзу Т-в бувших воєнків армії УНР полк. Філоновича; від свящ. Білопа, від української парафії в Подєбрадах та інші.

Звіт Вищої Церковної Ради за минулий рік показує, що не все зроблено було Радою, що намічалось 1-им з'їздом. Причин для цього є багато, а найголовніша з них, це та, що українська православна церква у Франції повстала не так давно. Не сприяв її швидкій організації ще й те, що церковні парафії розкидані на далекім віддаленні одна від другої по цілій Франції. Отже з одного боку являється неможливим одному священникові часто відвідувати кожну із парафій. Крім того не упорядкована була справа з матеріальним забезпеченням священника, якому приходилось одночасно працювати на фабриках і роз'їздити по парафіям для відправлення служби Божої.

В організації церковної справи чимало зробила, хоч на нашу думку, і не все, що було в її спроможності, свідома самодіяльність українських громад, що справою української автокефальної православної церкви і її розвитком інтересуються і всіма способами про неї дбають.

Те, що зроблено за минулий рік отцем Гречишкиним, заслуговує признання. Дійсно, його відданність справі, розуміння великої ваги її та жива і рухлива вдача допомогли тому, що наша церква у Франції стала на твердий ґрунт і має всі данні тепер далі розвиватися.

Звіт Вищої Церковної Ради було заслухано і прийнято до відома з висловленням подяки.

Інтересні образи малювали делегати в докладах з місць. У кожній Громаді є багато своїх місцевих потреб, є багато дірок, які треба вирівняти. Але мимо того, справа церковна не тільки не одсувається назад, а навпаки вона служить одною з головних, якою займається Громада. Пояснення цього треба шукати в тих моральних якостях, які має в собі наша еміграція. Уперту і часами жорстоку боротьбу приходиться вести українській еміграції як в площині національно-державній і політичній взагалі, так і в церковній з окрема. Скрізь треба дати належну одсіч ворогам, часто і своїм в середині, що підступає, або й нерозумінням намагаються пошкодити справам.

Виступає делегат від Шалетської Громади п. Бацуца.

Учасники 2-го Українського Церковного з'їзду у Франції.

Приходиться боротись на всі боки. З одного боку московський митрополит Євлогій, з другого боку большевики, а з третього — наші, свої ж таки українці. Далі оповідає він надзвичайно характеристичні моменти в життя своєї Громади. Було перше богослуження свящ. Гречинкина. Під час богослуження було присутніми чимало москалів. Довідався про це митрополит Євлогій і розпорядився порозліплювати скрізь свій наказ, в якому говорилося, що ходити до української церкви «грѣхъ великій». В кінці цієї афіші дослівно було написано так: «аще же кто по невѣденію посѣдаль уже, то да простится ему содѣянное». Які ще межі zostались для москалів, через які вони не могли би переступити?

Другий делегат від Ліону оповідає про життя-буття своєї Громади. Боротьба кругом, боротьба і в справі церковній. Оповідає, як московський священник одмовився причастити дитину перед смертю тільки через те, що вона була охрещена священником-українським.

Ці прямі і щирі оповідання вказують тільки на одно, що справа московсько-українських взаємовідносин вирішиться не хрестом, а мечем. Скільки б не говорилося і яких би інших не вишукувалося способів, до одного прийде в майбутньому — мир і спокій нашому народові дасть лише один гострий меч.

Справа з матеріальним забезпеченням п. отця вирішена в той спосіб, що потрібне утримання буде складатися на далі з сум, що вноситиме кожна Громада і розмір їх для кожної Громади встановлено з'їздом. Це буде становити тільки частину того, що потрібно для утримання священника та на роз'їзди його по парафіям. Частина вступає від одного жертводавця, що допомагає що місяця певною сумою.

Головою Вищої Церковної Ради обрано ген. О. Удовиченка, членами — п. п. Юськевича, Васил'їва, Добровольського і Бацуцу. Запасовими членами обрано п. п. Рудичіва і Кульченка.

О 7.30 год. вечора з'їзд, вирішивши всі питання, закrywся.

На загал 2-ий церковний з'їзд у Парижі пройшов дуже добре. Треба знати, що українська еміграція у Франції наймолодша. Люде здебільшого військові. Всі вони майже перебували тяжкий стан в польських таборах.

Крім того і умови життя у Франції зовсім відмінні ніж в інших державах, де перебуває наша еміграція. Чужа мова, незнайомі звичаї, інша праця — все потребує часу, щоб пристосуватися, увійти в загальне життєве рідиче чужої країни. І треба признатися, що еміграція наша і тутблискуче витримує іспит. Це видно хоча бн з того, як окремі Громади, освівши кущами, починають обзаводитися своїм господарством, відкривають свої ідальні, органи ізовують насн взаємодопомоги та інше.

Дух бадьорости і витривалости все з ними, немає нудьги перед них, а натомість віра і певність в перемогу і думка про дажену і близьку батьківщину.

Б.

Виставка українського графічного мистецтва в Брюсселі.

Виставка Українського Мистецтва в Брюсселі це чи не перша спроба зіставити артистичний доробок нашої нації в царині образотворчости з подібним доробком інших народів. А таке зіставлення є без залеречення найкращим способом зложити об'єктивну ціну йому. Музей книги в Брюсселі надається прекрасно для цього, позаяк в той спосіб наша Виставка стає поряд з виставками інших народів (чехів, поляків, французів, бельгійців). Тут ми ніби складаєм іспит артистичної зрілости. Не вважаючи на всі труднощі, ми можемо з гордістю сказати, що Україна цей іспит витримала. Про це свідчить не лише наше сумління, але хвальні викази Дирекції Музею та зацікавленність публіки.

Велика зала з численими вітрінами (15) геть чисто заповнена експонатами, що розвішані по стінам і розложені за шклом (до 300 річей різної великості).

По середині невелика вітрінка з прекрасним портретом Шевченка, роботи Касяна, штучно обрaмованим, з поясненням про заслуги Шевченка, як поета і гравера. За вітринною мапа України в етнографічних межах від Сяна аж по Кавказ, забарвлена червоним, творить соковиту пляму.

Праворуч збірка (до 30 —) робіт Пані О. Кульчицької: дереворити, суха голка, офорт, мецотінто. Вражає вироблена техніка, штудерність виконання, артистка знає і глибоко розуміє своє майстерство. Слідно сильний нахил до символіки, до спірітуалізму. Патріотичне почуття впливає на глядача своєю щирістю і глибоким драматизмом, особливо це можна сказати про серію «Війна на Україні»: втікачі, хрести, ниви без господаря. Іншим настроєм перейняті пейзажі: радісні, ніжні, сонцем заліяті. Стає очевидним, що маєм до діла не лише з досконалим техніком штихарства, який грається труднощами, але й з артистом з ласки Божої.

Друге поважне місце на Виставці займає В. К а с я н (до 75 річей). Цікава постать. Природжений артист-гравер. Однаково вправно володіє технікою як дереворита, так офорта, сухої голки, мецотінто. Його цікавлять найбільше соціальні проблеми. Він знає і любить життя робітника, селянина. Йому найбільш болить їхній біль, більш як веселить

чужа радість. Він остро відчуває соціальну несправедливість і віддає її в композиціях суворих, понурих, але сильних і драматичних. Часом розважитья в пошуканнях поезії в постаттях дівчат, в гуцульськiм побуті, в образі іділічного пастуха, що так нагадує образ філософа-мандрівника Сковороду. Цінні змагання артиста до створення певного стилю. Для того він не вяжеться переіначувати реальну форму, щоби в той спосіб виложити і виставити на світло денне істоту річей. Гадаємо, що власне, на цiм шляху лежить успіх і розвій особистости молодого артиста, що зараз працює на В. Україні.

Дереворити П-ні Наліпинської-Бойчук з Київa свідчать, що в її особі маємо артиста, який вповні і майстерно володіє технікою. Тут традиції нашого стихарства дають себе відчутти, як найкраще. Своєрідний стиль цілком вироблений, викінчений. Він може подобатись чи не подобатись, але він є фактом і безперечною артистичною вартістю.

Теж саме можна сказати про Рубана також з Київa. Але вражає неприємно у нього той факт, що всі річі в його інтерпретації ніби позбавлені свого питомого характеру і їм надано, може цілком випадково, чужого тону. Так замість хат виходять «ізбушки», замість возів «телегі», замість селян «мужічки». А тим часом артист є українцем і намагається зображати Україну.

Свіжістю, запашністю віє від невеликих збірок робіт П. Холодного сина і Вовка. У першого є чуття стилю і кольориту, цілий тон його рисунків перейнятий елегантністю і вишуканістю. Його «Козак Мамай» це маленький шедевр. Натомісьць другий, не менш штудерний, має лінію шляхотну, пливку, багатозвучну. Він здобувається на рідкий ефект дати рисунком ніби передчуття барви. Перед нами два свіжих, молодих, високонадійних таланти.

Цікавий і Цимбал з його нахілом до чорноземного, первісного, стихійного. Техніка не скрізь так майстерна, як на знаменитім портреті Палацького. Є ще гарні річі, але в незначній кількості п. п. Іванця, Омельченка. Яковлевої, Кричевського.

Окремо стоять прецікаві рисунки пером для майбутніх офортів молодого артиста Глущенка. Це один із авангадів нашого мистецтва. Артист заслугує спеціальної уваги своєю культурною, чуйністю до нових змагань в мистецтві і природною талановитістю.

Осібну вітрину займають відбитки праць (до 15) Г. Нарбута, де виставлені також кредитові білети роботи цього артиста. Наш геніальний Нарбут виглядає тут ріжноманітним, шляхотним, чарівним поетом лінії. Скільки було в нього любови до книжки, і озуміння властивого їй стилю. Як його майстерність викінчена, багата на вислів, своєрідна. Європа може повчитись у Нарбута. Тому то глядачі уважно спиняються коло вітрини нашого чарівника і відходять від неї споважнілі.

Також виставлено кілька відбитів з офортів Шевченка, рівно його автопортрети. В той спосіб наша гравюра показана трохи із її історичним розвоі. Спеціальна стаття, що належить перу пана Січинського і

яка опублікована в органі Музею Книги, пояснює цю еволюцію від найдавніших часів і взаємно ілюструється Виставкою. Загалом укр. гравюра на цій виставці виступає, як своєрідна органічна цілість і дає підставу чужинцям говорити про «багатство укр. винятково цікавої школи штихарства» (бюлетень Музею Книги).

У відділі книги кидаються в вічі відбитки ілюстрацій акварелю українсько-російської війни 1919-1920 р. небіжчика Крижанівського. Відповідний напис пояснює зміст образків. В чотирьох великих вітринах розложено чимало окладинок і книг оздоблених Кричевським, Холодним, Ковжуном, Січинським, Цимбалом, Кульчицькою, Лісовським, Кірнарським і ласково надісланих паном Січинським, Українським Видавничим фондом, М. Тараньком, Київським Інститутом Книгознавства т инш.

Українська книга виглядає вельми пишно. Вона має свою фізіономію, що відріжняє її від інших. Вражає чужинців багата орнаментация окладинки. Справді треба бути українцем, щоб оздобити квітами навіть суху Алгебру і поєднати в одній композиції троянду та жої жину з синусом та трикутником. Рівно жива, ядерна, насичена хоч і не криклива барва вражає своєю оригінальністю. В деяких композиціях окладинки наші артисти піднесли до не аби-якої майстерности і виявили багато сміливости, а в той же час чуття міри і гармонії. Але впадає в око недосконалість технічних друкарських засобів. В кожному разі, українська книга скаже чужинцеві щось нове і досі нечуване своїм своє, ідним питомим стилем. А в ній ціла душа нашого народу і нашого краю.

У відділі книги виставлена також прецікава збірка п-а Січинського знаків українських друкарень і видавництв від найдавніших часів до наших днів (до 75 шт.). Вона наочно свідчить про нашу давню культуру книги і нашу чинність і цій царині.

Загалом кажучи Виставку треба вважати дуже цінною як по кількості річей, так і по їх якості. Лише завдяки великій нашій солідарности, довіррю і відданності артистів удалось зібрати тут на чужині цю збірку, яка дає повне і хвальне для нас уявлення про наш артистичний дорібок в цій ділянці образотворчого мистецтва. Цей дорібок прекрасно витримує зіставлення з продукцією чехів, поляків, французів, і бельгійців, що недавно перейшли через цю салю. Можемо пишатись з нашого мистецтва, бо на нього задивляються чужинці. А тим часом це, що ми маємо в Брюселі, це лише дрібка з того, що може в цю хвилю показати Україна.

Щоб зложити цю збірку, таку прекрасну і таку промовисту, вжито багато зусиль. Було б вельми шкода, колиб все це кінчилося одною виставкою. Чи не варт затримати її в цілости і показати по головнішим містам Європи? Як той хор Кошиця, може вона зроби велике і прекрасне діло пропаганди нашого мистецтва на чужині. Організатори виставки задумують перевести цю ідею в життя. Але для того треба насамперед, щоб артисти погодились залишити свої твори на якийсь

час в розпорядженні Комітета Виставки (Дм. Андрієвський, В. Січинський, Голубець), а також, щоби громадянство підтримало його заходь.

Д м. А н д р і є в с ь к и й.

Дмитро Геродот.

(До 20 роковин літературної праці).

23 квітня 1927 р. сповнилося 20 років літературної діяльності українського журналіста Дмитра Геродота.

Двадцять років!...

Легко сказати та важко було їх пережити Д. Геродотові, як і всім українським письменникам.

Неволя, в якій находився український нарід, важче всього давила, як і тепер давить тих, хто перейнятий почуттям любови до рідного народу, прагнув силою свого слова нести йому втіху та кликав його до пробудження, до самопізнання.

Не робила зла доля виїмку і для Д. Геродота.

Нашадок старого запоріжського роду, повний любови до всього рідного — як сучасного, так і минулого, з дитячих років закоханий в солодку мелодію рідної мови, Д. Геродот проте примушений був свої твори писати на мові чужій.

20 років тому він умістив першого свого ліричного вірша в «Кременчугскомъ Голосѣ» і з того часу став співробітником цього часопису.

Він пише вірші, фельєтони, сатіри...

Чулий, справедливий, він палко реагує на всі зловживання, які переводє чужа влада над українським народом, його добробутом, і доля його, як журналіста, йде своїм шляхом: його переслідують, — виселюють. Часописи штрафуються, зачиняються...

До 1911 року він працював в «Кременчугскомъ Голосѣ», «Кременчугскомъ Словѣ», «Южанинѣ», «Днѣпрѣ», «Южной Копейкѣ» та «Елисаветградскихъ Новостяхъ».

Потім його запрошують до «Полтавской Рѣчи» — газети, персякнутої українським почуванням. Він приймає в ній живу участь; введовзі обіймає в ній посаду нічного редактора. Ця часопис штрафуються, а потім закривається. «Полтавскій День», який почав виходити замість «Полтавской Рѣчи» і в якій Д. Геродот продовжував працювати, попадає під загрозу припинити своє існування, бо не в силах був виносити штрафи.

Д. Геродот віддає всю свою енергію на врятування цього часопису. Добуваючи засоби до існування кореспонденціями в такі часописи, як «Южный Край», «Голосъ Москвы» та «Биржевыя Вѣдомости», він осягає передачі «Полтавскаго Дня» найбільш поступовому елементу царської Росії — земцям, а сам мандрує до Єлисавету, запрошений до редакції «Голоса Юга».

Вибухає війна, і Д. Геродот на фронті.

Революція застає Д. Геродота на Румунському фронті. Спочатку його вибирають в сотенний комітет, потім — полковий і нарешті в дивізійний «3 стріл. дивізії». Тут він зразу приступає до організації українських громад. В квітні 1917 року він член Армійського комітету, член і секретар редакційної колегії фронтової газети «Воин — Гражданин». Перебуваючи в Армійському Комітеті членом нечисленної української фракції, Д. Геродот був ініціатором скликання Українського Армійського З'їзду. Не дивлячись на перешкоди з боку росіян, український з'їзд збирається в Болграді і вибирає Українську Арм. Раду, в склад якої входить і Д. Геродот. Коли Арм. Комітет збільшився, Д. Геродот демонстративно вийшов з його складу, як рівнож і з редакції «Воина-Гражданина». В дальнішому він приймає активну участь в формуванню українських частин і редагує гумористичну часопись «Газета-Ракета».

Коли український рух набрав більшої сили, Українська Арм. Рада відібрала від росіян друкарню «Воина-Гражданина» і на посаді редактора цього часопису бачимо знову невтомного Д. Геродота. В ній він веде саму завзяту боротьбу з ворогами українського визвольного руху.

Після демобілізації почав працювати в Одесі в українському тижневику «Село». Потім в українському часописі на-російській мові «Молодая Украина»; після її переіменування в «Одесскую Мысль», Д. Геродот обіймає в ній посаду секретаря редакції.

Потім його запрошують до Києва для праці в «Відродженні» та «Трибуні».

В цих часописах він працює до приходу большевиків. Під час денікинської навали він працює в «Слові» та «Громадському Слові».

Під час відвороту українців в 1920 р. евакується за-кордон і весь час мандрує з урядом приймає діяльну участь в газеті «Україна», «Українське Слово» та віденській «Волі». Працює в міністерстві Преси при уряді У. Н. Р. і прикладає багато праці та зусиль для організації та розвитку «Українпресу».

В літку 1921 р. він переходить до Румунії. Арешт, суд, тюрма, табор — але все це не припиняє його праці і не втомлює його духу...

Він працює в «Укр. Трибуні», інформує російську пресу про українські справи, змагаючись з її україножерними течіями.

Спочатку 1922 р. Д. Геродот організує і стає на чолі Україн. Телеграфового Агенства (Українтаг), в якому працює і по нині, приймаючи діяльну участь і в других виданнях, а саме: «Тризубі», «Українській Ниві», «Українській Громаді», «Новім Часі», «Ріднім Краю» на Буковині, «Хліборобській Правді» та инш.

Доля Д. Геродота, як і всіх українських журналістів, що перебувають за кордоном; невесела. Українська емігр. преса в матеріальному відношенню, не процвітає, а її співробітникам часто-густо приходить змагатись з нуждою. Проте втіха їх — що вся українська еміграція оцінює їх важку працю.

Д. Геродот користується великою популярністю та симпатіями

серед укр. емігрантів взагалі, особливо серед емігрантів, що перебувають в Румунії.

Спочатку утворення Укр. Громад. Допомогового Комітету він вибирається його членом і безперервно ось вже п'ятий рік займає посаду секретаря; обібраний головою К-ту по вшануванню пам'яті С. В. Петлюри, членом Упр. Укр. Т-ва Л. Н. в Румунії, членом Упр. Укр. Т-ва «Згода».

Українська колонія в Румунії готується відсвяткувати 20 річний ювілей Д. Геродота.

Гн. П—ий

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ.

Нова Антанта» — В англійському парламенті.

Останній місяць можна б було назвати місяцем різного роду чуток про нові перегрупування в складі європейських держав. Найбільше сенсаційну чутку принесла середнь-європейська преса на прикінці квітня, повідомивши про те, що на політичному горизонті з'явилася зформована на спіх «Нова Антанта», яка наче б то складається з Англії, Франції та Сполучених Штатів Північної Америки. Сталося це ніби то в час дипломатичних пересправ між Парижем та Лондоном що до Албанії та Китаю. Обмін думок виявив французьким та англійським дипломатам необхідність найтіснішого співробітництва в усіх європейських та колоніальних справах. Що до цих останніх, то виявилася також рішуча необхідність притягти до співробітництва також і Сполучені Штати, бо без їх участі та згоди не можуть бути вирішені справи китайські.

Ця чутка особливо уважно трактована була пресою німецькою, яка присвятила їй дуже багато різного роду статей. Наче зговорившись, газети, — на цей раз не тільки вже німецькі, — закінчували свої розваги тим, що за цією чуточкою єсть щось безперечно серйозне та реальне. Вказували на паралелізм в заходах французької та англійської дипломатії пригасити готовий було спалахнути пожеар на кордонах Італії та Югославії; на погоджену чинність Англії та Франції на далекому азійському сході, на спільний виступ англійського та французького послів у Литві, що мав своєю метою паралізувати сильні в цій державі німецькі та російські впливи, і т. ин. Вказувалось також і на те, що «Нова Антанта», коли ще й не повстала остаточно, то мусить повстати, як неминуча реакція проти настирливих інтриг товарища Чичерина. Бо ж большевицький дипломат, що вже кілька місяців «хворує» в Германії та на французькій Рів'єрі, як відомо, носиться з химерним планом відновити наполеоновську думку про «континентальну блокаду», спрямовану проти Англії, змагаючись з цією метою скласти тісний союз з трьох найбільших суходільних держав Європи, а саме — СССР, Германії та Франції. Натякалось у середнь-європейській пресі і на те, що наче б то Штреземан сприйнятно ставиться до чичериньовського проєкту і що, мовляв, і сам Аристид Бріян ніби то готовий був над цим поміркувати.

Французька опінія, на вигляд, майже не цікавилася цими чутками, натяками та зауваженнями. Але наче б то в відповідь на них та в їх ствердження, стріла політичного французького барометру круто повернулася у напрямі до Англії та Сполучених Штатів і в бік од большевиків. У середині французький міністр внутрішніх справ іменем цілого уряду виголосив одкриту війну комуністам. На зовні Аристид Бріян, без сумніву, маючи також згоду цілого уряду, надіслав до американської преси «послання», в якому пропонує франко-американський союз дружби та вічного

замирення. Що ж до Англії, то до Лондону їде з візитом сам президент Французької республіки, і цьому візитові в політичних колах надають дуже великого значення, бо метою його має бути ствердження та зміцнення ідеї та факту нової англо-французької згоди.

Обізвалася на ці чутки, — скісно, правда, — і французька преса. «Journal des Debats», наприклад, в статті з приводу парламентського ювілея французького міністра закордонних справ пише, що спроба Ар. Бріана налагодити наближення з Німеччиною тяглася надто довго і привела лише до одного висновку, а саме, — до певности в тому, що Германія не має охоти пристати на згоду, запропоновану з французького боку. Тому французька зовнішня політика міняє свою лінію, ідучи в напрямі нового наближення до Англії. Без цього наближення, на думку газети, неможливе європейське замирення. Англійська боротьба проти червоної Москви та большевизму мала своїм наслідком ґрунтовний перегляд цілого комплексу міжнародних справ, і виявилось, що для Франції не варто і не корисно особливо турбуватися про франко-германське наближення. Не варто вже тому, що цілі й характер совітсько-германського співробітництва зостаються невиясненими, а в тому, в чому виявились, вони ворожі французьким інтересам.

Несподівано, — бо ми до того не звикли, — але цілком логічно, до всього цього перебування європейських відносин втягнуто й Україну. Після французької озвалася німецька преса, що часто в європейській політиці грає роль дуже чутливого барометру. Бож таки після-воєнних німців, може, більше, ніж кого іншого в західній Європі дошкуляють і муляють деякі звороти та зміни в політичних орієнтаціях великих держав. «Hamburger Nachrichten», наприклад, розважаючи міжнародне становище Германії, гадає, що німецьке приятельство з совітами, — це кайдани на ногах Німеччини, які дуже шкодять їй в її відносинах із західними державами Європи, не даючи їй одночасно ніякої не тільки політичної вигоди, але навіть і економічної, бо від ССРСР і цієї площині нема чого вже ждати у майбутності. Тому газета гадає, що настав для Германії час прикортити своє приятельство що до ССРСР та орієнтуватися знову на Україну. За неможливістю однак зараз якоїсь спеціальної акції на самій Україні, газета рекомендує германському урядові підтримувати певні українські вимоги та змагання.

Аналогічні міркування знаходимо також і в «Berliner Börsen Zeitung», яка приходить до висновку, що українське питання зараз з'являється основною проблемою цілої східно-європейської політики.

Нам, українцям, такі німецькі настрої зрозумілі, бо відомі ж добре з недавньої історії нашої. Сьогодні вони лише вказують на те, що Україна стає центром уваги та зацікавлення не самої тільки Германії.

*

* *

В англійському парламенті зараз переходить друге читання консервативного законопроекту про організацію робітничих Trade-Union'ів. Властиво кажучи, це не єсть якийсь новий закон. Автор цього біля генеральний аторней Дуґлас Гоґ лише доповнив та змодифікував ріжноразнітні законодавні постанови про права організованої праці, видані в Англії з 1871 по 1917 рік. Необхідність такої модифікації виявилась з особливою силою торік, коли в Англії вибухла генеральна забастовка, продиктована не економічними, а політичними мотивами. Головний суддя Англії уже тоді виголосив таку забастовку незаконною, але це викликало заперечення і внесло до справи плутанину та неясність. За час торішньої кількамісячної вугільної забастовки неясними та суперечними виявились також і деякі інші пункти попередньої реґламентації англійських Trade Union'ів, що й примусило кабінет Балдвіна, аби не було на далі сумнівів, встановити точний та ясний текст законів про працю. Нова реґламентація складена дуже коротко, всього в семи параґрафах. В них, по-перше, проголошується незаконними: а) забастовка генеральна, б) забастовки, організовані з мотивів солідарности; а одночасно з тим встановлюється і охорона для

тих робітників, що не хочуть приймати участі в названих нелегальних забастовках. По-друге, нова регламентація встановлює обмеження, що до вільного розпорядження сумами Trade-Union'ів, вказуючи на те, що на політичні цілі можуть бути витрачені тільки ті взноси членів професійних організацій, які самими членами зазначені, як внески на політичні цілі. Далі ідуть ще де-які подробиці, спрямовані на охорону індивідуальної волі та індивідуальних політичних переконань окремих членів Trade-Union'ів.

Законопроект викликав бурю в лівих колах Trade-Union'ів та Labour Party. У парламенті з того приводу точиться неспокійна гаряча боротьба, але немає сумніву, що, — можливо з де-якими дрібними змінами, — його буде прийнято великою більшістю, бо за нього висловилась не тільки консервативна парламентарська більшість, але й ліберали. Прийняття нової регламентації послабить Labour Party з фінансового боку, а члени Trade-Union'ів приверне на старі колії, з яких вона була вирушена до певної міри континентальними впливами.

*
* *

Одночасно з новою регламентацією Trade-Union'ів кабінетом Балдвіна висесено й біль про поширення політичних прав англійських жінок в площині виборного законодавства. Досі з англійських жінок мали виборне право тільки ті з них, що досягли тридцятилітнього віку; тепер його матимуть всі жінки, починаючи з 21 года життя. Це поширення виборного права на молодших жінок збільшить в Англії число виборців на чотири з половиною мільйони, що звичайно в той чи інший спосіб мусить відбитися на кількості депутатських партійних мандатів вже в ближчий виборний період. Цікаво зазначити, що на таке поширення не зважилися ні ліберали, ні Labour Party, коли їх представники були на чолі влади, тай тепер вони холодно зустрінули новий законопроект, хоч і не ставляться проти нього. Зважилися на таке поширення лише консерватори, виявивши себе таким чином самими ліберальними політиками що до жіночих прав. Не знати, чи виправдають англійські молодші жінки таке довірря консервативної партії.

Observer

З а й ч и к и.

Наше знайомство з Іваном Івановичем Тюриним сталося випадково. Скоро по «жовтневій революції» ішов я Безаківською вулицею, аж бачу — від двірця простує якась надзвичайно розхрістана постать: в брудному френчові, скуйовджена, неголена, худа та, видимо, голодна. Але увесь вигляд тої неавантажної особи був надзвичайно радісний. Побачивши мене уперше в світі, вона звернулась до мене з таким теплим привітом, наче ми змалку приятелювали:

— Здравствуйте, земляк!

Та по перших запитаннях, куди йому податися, почав він викладати свої вражіння, що так і перли з нього.

— Таки убогъ отъ проклятыхъ большевиковъ. Ну и народъ. Бездѣльники. Мерзавцы, какъ липку меня ободрали. Да и наголодался же я тамъ. Какое счастье, когда перевалили черезъ границу! Первымъ дѣломъ — въ буфетъ. Благодать: цѣлая гора хлѣба — бѣлаго!

Бутерброды, — какъ въ доброе старое время. И даже пирожныя! По-вѣрите-ли, — на послѣднія десять штукъ слопаль!

Влітку 1918 р. я знову зустрів Івана Івановича — вже в Купецькому Саду. Добре голений, одягнений, наїджений, він впізнав мене та поставився сприятливо, навіть поблажливо. Оповів, що досить бідував на початку, але по гетьманському перевороті знайшов своє колишнє начальство — столоначальника з московської Пробірної Палати, що, посідаючи якусь високу посаду в українському міністерстві, не поцурався свого колишнього камрада. Тепер і Ів. Ів. має добру посаду, ревізоване помешкання в милій українській родині і був би задоволений, коли б не одно:

— Никакъ, знаете, не могу одолѣть этой мовы. И нельзя сказать, что-бы совсѣмъ ужъ была никудышная. Подчасъ даже этакая пріятная легкость чувствуется: «Попорхайте до телефона», — это по ихнему значитъ: попросите къ телефону. «Попорхайте»! Картинно этакая пышка какая нибудь миленькая подпархиваетъ къ телефону и щебечетъ въ трубку, словно канарейчка! — сито вишкірився Іван Іванович. — Но все же, знаете, — зачѣмъ это? Вѣдь все это прекрасно на русскомъ языкѣ сказано, — къ чему же затруднять людей понапрасну?

— Та може то не для всіх однаково? — спитав я. — Адже там у вас есть і українці?

— Нѣтъ, знаете, по крайней мѣрѣ, въ нашемъ министерствѣ все больше свои. А которые прочіе — тѣ могли бы и выучиться. Вѣдь не велика трудность.

Років через 3-4 зустрів я Ів. Івановича на вулиці в Празі. Колишній київський глянець вже облупився з його, але все ж виглядав він досить пристойно. Мав службу в ес-ерівському Земгорі, але постраждав за «бѣлыя убѣжденія» і оце земгоровським коштом має переправлятися до Франції.

— Тамъ много нашихъ, и живутъ хорошо.

— А тут вам хіба зле було?

— Да какъ бы вамъ сказать? Чехи — народъ хорошій, — сказано, славянская нація. А то ько, говоря по настоящему, какой это языкъ у нихъ?

— А чим він вам не сподобався?

— Да помилейте, что же это такое? Ну, напрімѣрь, зачѣмъ это какая нибудь «пшедсѣда»? Развѣ зачѣмъ только, чтобы не сказать по Русски «предсѣдатель.» Или, напрімѣрь, «послухарна», — почему не просто: аудиторія? Напрасное безпокойство для русскаго человекa. Оно, правда, и куда хуже бываетъ съ этими славянскими языками.

Когда служилъ я въ Болгаріи, въ интендантствѣ у генерала Врангеля, то, бывало, просто животики надрываешь, только глянешь въ газету. У нихъ, у болгаръ-то, видите-ли, — казавъ він, ущіпливо всміхаючись, — газета не виходить въ свѣтъ, какъ это вездѣ полагається, а «излази». Какъ вамъ нравится, — «излази»? Излазить, точно вошь на солдатскій загривокъ! — і самъ зареготався од такого влучного дотепу.

А оце тепер зустрічаю Ів. Івановича на парижському бруку. Ще більше змиршавів, вигляд його вже наблизився до колишнього зразку на Безаківській вулиці. Впізнав мене та й почав зразу ж на долю скаржитись. Працював у Рено, та «сократили». Вже другий місяць без роботи, — живе людською ласкою.

— А як же вам французська мова, — чи подобається? — запитав я, згадуючи його попередні філологічні незадоволення.

— Языкъ, какъ языкъ, — солідно відповів Тюрин. — Сказано французскій. Оно, конечно, трудно русскому человѣку все время въ нось говорить. Да вся дипломатія признаеть, ничего не подѣлаешъ. Стоить твердо на весь свѣтъ, — все равно, что русскій.

— А вотъ съ вашей мовой, — додав він та зразу ж оживився, — съ вашей мовой все хуже и хуже. Украинизацію тамъ всякую большевики развели. Путевое-ли дѣло? Развѣ они подумаютъ, что изъ этого выйти можетъ?

— А що таке? — зацікавився я.

— Извѣстно что: сепаратизмъ. Мовой начнуть, а державой кончатъ. Послушали бы вы, что профессоръ Мякотинъ говоритъ, Венедиктъ Александровичъ. Слушалъ я его, — прямо откровеніе: вѣдь никакого то у васъ права, чтобъ отдѣляться, нѣту, а все это нѣмецъ лукавый смущаеть васъ — раньше Бисмаркъ поганый, а теперь генераль Гренеръ нѣмецкими марками все дѣлаеть.

— Смѣхъ то какой, — почав він знову. — Вы только послушайте, что за умора съ этой мовой. !

І наперед святкуючи перемогу, битяг він з кишені «Послѣднія Новости» та й почав, ледве сміх здержуючи, читати:

БАНЯ ВЪ... ОБСЕРВАТОРИИ.

Недѣли двѣ назадъ, въ тихій безоблачный день, когда надъ моремъ сирена не гудѣла о грядущихъ штормахъ, въ мѣстный откомхозъ прибыла бумажка. Обычная, честная совѣтская бумажка эта прибыла въ откомхозъ изъ нѣскольکو необычнаго для него учреждения, изъ мѣстной обсерваторіи. «Ц и м, — гласила вышеозначенная бумажка. — Одеська обсерваторія прохає комунгосп, в якъ найближчий часъ збудувати на території обсерваторіи баню, яка необхідна для нашихъ і

п р а ц і ». Въ откомхозѣ скандалъ. Баню въ обсерваторію? Для чего? Для шести человѣкъ ея персонала? Въ обсерваторію полетѣла отвѣтная бумажка. Откомхозъ доказывалъ, что бани въ обсерваторію онъ строить не намѣренъ, а если персоналу этого научнаго учрежденія такъ ужь нужно время отъ времени помыться, то пусть пользуются городскими банями.

Переписка росла и запутывалась. Махнувъ рукой на комхозъ, обсерваторцы направили свою петицію въ исполкомъ, а изъ исполкома прибыло предложеніе — «збудувати в як найближчий час баню, яка необхідна обсерваторію для праці». Бумажка эта снова надѣлала въ комхозѣ шуму. Вопросъ былъ поставленъ ребромъ и всѣ мнѣнія сошлись на томъ, что нужно приложить всѣ мѣры къ тому, чтобы доказать исполкому всю бессмысленность стройки бани гдѣ то на обсерваторію для нуждъ какихъ то шести работниковъ. И въ исполкомѣ должно быть разгорѣлся бы бой не на шутку. Но въ это время кто-то изъ комхоза случайно заглянулъ въ украинско-русскій словарь... и оказалось, что б а н я по украински значитъ вовсе не б а н я , а к у п о л ь . Куполь, вотъ именно, требовалось построить надъ новымъ наблюдательнымъ пунктомъ обсерваторіи, безъ чего она, дѣйствительно, не могла работать, и именно объ этой банѣ все время шла рѣчь.

Вотъ это называется украинизаціей».

— О-хо-хо-хо! — скінчивши, почав сміятися Ів. Іванович, так, що аж люде стали кругом нас громадитись. -- Такъ вѣдь это же, извините меня, гримасы украинизаціи, — смаковито та не безъ гордощів вимовив Ів. Ів. тот, запозичене з емігрантських газет.

— А коли б, — сказав я, — пишучи по московському, наказував хтось збудувати лазню, а український майстер, не зрозумівши, спорудив би десь на хліві «купол»?

— Да этого быть не можетъ! — запевнено відповів Ів. Ів.

-- Чому? — спитав я.

— Очень просто: должны понимать по русски.

Нехтуючи свій зашморганый вигляд, стояв Ів. Іванович у позі маркиза Пози та притакував мені з притискомъ:

— Такъ, пускай учатся!

І в очах у його блискали злісливі зайчики — ті самі, що у Петра Бернгардтовича, коли періщить він українців «без двусмысленностей и поблажекъ», або у Венедикта Александровича, коли доводить він українцям шкоду для них од «расчлененія Россіи», або навіть у Павла Миколаевича, коли він про «штики» гочинае згадувати.

Куде масти ріжної, а зайчики у них ті самісінькі, що й у простого собі, нескладного Івана Івановича Тюрина, канцеляриста з Московської Пробріної Палати.

Ч и ж .

Хроніка.

З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ

— В Українській Академії Наук. Фізико-математичний відділ УАН визнав за доцільне перетворити підготовчу комісію до з'їзду для вивчення продукційних сил України на постійну, що має працювати над дослідженням та вивченням продукційних сил України та допомагати порадами в цій царині.
(«Пр. Пр.» ч. 88)

— Будинок колишньої Ольгинської гімназії, що його призначено для Академії, розпочали відбудувати.
(«Пр. Пр.» ч. 90)

— В комісії для складання словника української живої мови головна праця полягає в випуску російсько-українського словника. Досі вийшов з друку перший том і перший випуск 3-го тому. Другий і четвертий том буде скінчено друком року 1928. Справа словника гальмується невиплатою гонорарів та браком коштів на видання. — Разом з тим збирається матеріал для великого словника української живої мови, що має виходити випусками. Досі зібрано по-над 800.000 карток. Організована сітка співробітників по всій Україні. На далі мають приступити до видання українсько-російського словника. Комісія складається з голови акад. А. Кримського та постійних членів редакторів — В. Ганцова, Г. Голоскевича, М. Грінченкової та А. Ніковського. Головним редактором 3-го та 4-го тому російсько-українського словника є ак. С. Єфремов.
(«Пр. Пр.» ч. 90).

— Загальні збори київських співробітників журналу «Ук-

раїна» було присвячено обмірковуванню способів та програму ювілейних дат 1927 р., а саме: 100 літ з появи першого видання збірника українських пісень М. Максимовича (Москва, 1827) та 20-річчя з дня смерті А. Антоновича. — Для ознайомлення читачів з останніми науковими досягненнями української науки ухвалено надрукувати огляд головнішої наукової літератури, книжок та статтів, що з'явилися в 1927 році на совітській Україні.
(«Пр. Пр.» ч. 91).

— Бібліографічна Комісія УАН відбула свій перший пленум, на якому підсумовано попередню бібліографічну роботу на Україні, з'ясовано сучасний стан її та накреслено завдання нашої бібліографії
(«Пр. Пр.» ч. 90).

— Комісія для дослідів на території Дніпрельстану визначила докладну програму дослідчої роботи.
(«Пр. Пр.» ч. 92)

— В катедрі марксизму-ленінізму організовано окрему комісію по вивченню Китаю. До цієї надзвичайно потрібної для України праці взялися такі «українські» вчені, що входять в її склад: Левік, Ліберт, Артемський, Кілерог, Іванушкін та Баженов.
(«Пр.» Пр.» ч. 94).

— Наукові відрядження за кордон. Цього року ухвалено Укрголовнаукою відрядити за кордон 70 наукових співробітників центральних українських інститутів; крім того дано сім відряджень робітникам мистецтва, зокрема Курбасові та Юрі.
(«Пр. Пр.» ч. 90).

— Проф. Мазон, що недавно відвідав Україну звернувся до комісаріату народної освіти з листом, в якому підкреслює значіння, що його набуває розвиток наукових зв'язків Франції з Україною та просить надіслати до Парижу українські видання, які дуже цікавлять робітників паризького інституту слов'язнознавства.
(«Пр.» Пр.» ч. 91).

— Всеукраїнський мінералогічний та геологічний музей відкривають в Києві.
(«Пр.» Пр.» ч. 83)

— Охорона природи України турбує науковий комітет комісаріату земельних справ. Тому, що розвиток людської культури та швидке зростання людності країни неминуче змінюють стан природи України, науковий комітет, вважає особливо потрібним дбати тепер про її охорону і в першу чергу збільшити кількість заповідників.
(«Пр.» Пр.» ч. 89).

— Природознавче товариство в Миколаєві вступило під керівництво УАН.
(«Пр.» Пр.» ч. 94)

— Всесоюзний з'їзд патологів відбудеться в Києві 15-20 вересня ц. р.
(«Пр.» Пр.» ч. 88)

— Всеукраїнська нарада агрономів скликається в Харькові на 5 червня.
(«Пр.» Пр.» ч. 90)

— Українська книжка. «Пр.» Пр.» в окремій статті спинається над сумним станом наукового видавництва на Україні. «Це дійсно трагедія, — пише газета, — мати напевно сотні виготовлених та тисячі розпочатих наукових праць і не мати надії бачити їх небавом надрукованими. Автори «варяться в своїому соку», працюють по давню засудженому радянським суспільством методу, «наука для науки», а поодинокі культурні громадяне, що

прагнуть поглибити свої знання, не знають навіть про існування таких потрібних їм наукових праць. Щоб запобігти лихові, на думку газети, треба поставити на обговорення справу» про громадську допомогу науковим видавництвам. Треба негайно дати вичерпуючу інформацію про ті наукові роботи, які лежать у «довгих шухлядах та шахвах видавництва» і по шухлядах у авторів.»

(«Пр.» Пр.» ч. 93).

Але щоб мати спромогу організувати ту громадську допомогу, треба тому громадянству перш за все мати можливість користуватися з елементарної свободи. А це виключає совітський лад і московська окупація на Україні.

— Київська філія Державного Видавництва України за минулий рік видрукувала 254 назви на 1804 друкованих аркушів з тиражем 4.700.000 примірників. Українські книжки становлять 80 відсотків. Кількість поважна, шкода тільки, що якість їй не дорівнює. — Київська філія Книгоспілки видрукувала 103 назви на 747 друкованих аркушів з тиражем 1.054.000 примірників. На засіданні міськради в Києві зауважено, що українські видання «дуже дорого коштують: надбавка на собівартість виносить 200-240 процентів,» крім того «зовсім мало видається підручників для ВИЩІВ.»

(«Пр.» Пр.» ч. 94)

— Український театр З диспуту про український театр, що відбувся недавно в Києві, довідуємося, що тепер на Україні є 60 театрів, з яких 16 українських; 38 російських та 6 польських та жидівських. Крім того — 3 українські опери та 3 балети. «Український театр працює в гірших економічних умовах, ніж російський. Прем'єри українського театру одержують платню в 4 рази нижчу, ніж прем'єри російського театру». «Ставши на шлях універсального театру, — жаліється п. Меженко, — український театр губить революційність. Ідеологія це порожнє місце в репертуарі минулого сезону.»

«Театр робить формальний поворот від ревітеатру до побуту.» «Театр стоїть перед репертуарною кризою.» «Між глядачем та театром утворилися ножиці»: театр шукаючи форми, загубив глядача, глядач, шукаючи змісту, скерував театр на хибні шляхи.»

(«Пр. Пр.» ч. 92).

* * *

— На всеукраїнському з'їзді совітів брало участь 1059 депутатів, з них 870 з рішачим і 189 з дорадчим голосом. За підрахунками мандатної комісії: з депутатів з рішачим голосом — 46 відсотків робітників і 25,5 відсотків селян, 25 відсотків «служащих» (виключно робітників совітського апарату), 0,8 відсотка наймитів, 0,5 відсотків кустарів і 0,2 відсотки научних робітників.» Національний склад депутатів такий: українців — 50,3 проценти, росіян — 22,5 проц., решта — представники нац. меншостей.» 70 відсотків — члени КПБУ і комсомола, 30 процентів безпартійні проти 25 на попередньому з'їзді. («Известия» ч. 85). 50,3 проценти українців (це на Україні!), 25,5 процентів селян (це в селянській країні!). Нема що казати: такі справи влада на Україні в українських і селянських руках.

— «Помилки» «Де-яких помилок» допустилася була совітська влада торік, — кається в Москві на всесоюзному з'їзді Петровський. Де ж пак: «було дано виборче право де-яким категоріям нетрудового елемента.» Але тепер помилку потрохи вже виправляють: «проявлен более строгий подход» і замість 1 ½ проценту торішнього «в результаті позбавлені прав склали коло п'яти процентів загального числа тих, хто досяг повноліття.»

(«Изв.» ч. 85).

— Новий ВУЦВІК України. До складу нового ВУЦВІКУ-у обрано 303 дійсних члени та 92 кандидати. У ВУЦВІК-ові безпартійні складають 35 відсотків всіх дійсних членів і

33 відсотки кандидатів. — Президію збільшено до 21 члена і 10 кандидатів. Головою по старому — Петровський, секретарями — Власенко та Буценко. Крім того до президії — «одноголосно», звісно, — обрано: Кагановича, Затонського, Скрипника, Якіра, Радченка, Сербиненка, Балицького, Полякова, Порайка, Буздалина, Полоза, Доронина, Акулова, Пилецьку, Гапоненка, Бовтуна, Короля і Усова. На кандидатів: Гулого, Терехова, Левковича, Гаврилова, Кожухова, Старого, Любченка, Лісовика, Семковського і Рижова. — Склад правительства «затверджено» такий: головою совнаркому — Чубаря, його заступниками — Сербиченка, Дудника та Затонського; наркомом — Скрипник, нарком РСІ — Затонський, наркомзем — Шліхтер, голова ВРНГ — Сухомлиш, наркомюст — Гулий, нарком внутр. справ і голова ІПУ — Балицький, наркомфін — Полоз, нарком здоров'я Єфімов, нарком соц. забезпечення — Покорний, управляючий ЦСУ — Вольф. Головою бюджетної комісії — Затонський. Що до кандидатур уповноважених наркоматів Союзу при уряді України, то сесія ВУЦВІКУ-у їх «погодити доручає президіумові ВУЦВІКУ-у з союзним правительством.» «В новому складі президіуму є декільки безпартійних робітників та селян», зауважують «Известия.» Робітники від верстату складають 17 відсотків, а селяне хлібороби — 18 відсотків нового складу ВУЦВІКУ-у. Ще одне підтвердження «робітничо-селянського» характеру окупаційної влади.

(«Изв.» ч. 86).

— Гроші бідноті. Совіти далі загожують «опору влади»: цього року на кредити бідноті призначено 4.305.000 карб. («Пр. Пр.» ч. 91)

— Невідповідні кандидати. В зв'язку з новим прийомом до військових шкіл з Харківва повсюди строго наказано пильніше пересімати кандидатів, бо минулого року допущено «хиби», «в наслідок чого до військових

шкіл посилалося кандидатів, що не задовольняли вимогам прийому своїм соціальним походженням, здоров'ям, підготовленням, крім того, «не скрізь дотримували норми партійного та пролетарського «про шарування.»

(«Пр. Пр.» ч. 92).

У ФРАНЦІЇ.

— Об'єднана Українська Громада у Франції (Париж). Після невеличкої перерви, що тяглася через три суботи, і викликана була четвертим з'їздом Союзу та святами, життя в Об'єднаній Громаді знову поновилося. Збори що суботи з викладами прийняли свій регулярний характер.

В суботу, 7-го тратня чергові збори в Громаді було присвячено десятій річниці заснування Української Центральної Ради. Д-р Л. Чикаленко, бувший секретар Центральної Ради, виступив з рефератом про значіння і діяльність Центральної Ради. Схарактеризувавши коротко настрої українського громадянства в передреволюційні часи, докладчик перейшов до початків заснування Ц. Ради. Д-р Чикаленко, як один із членів президії, добре поінформований про діяльність Ц. Ради на протязі цілого періоду її існування. Багато моментів із діяльності Ц. Ради хоч і освітлювались ним через спеціальну призму (докладчик належить до партії українських соціал-демократів), але були інтересні для присутніх. Пан Чикаленко дуже часто зостановлявся на окремих хвибах і помилках, які, на його думку, зробила Ц. Рада. На тлі цілого викладу це помітно було занадто для присутніх, і тому після викладу розпочались гарячі дискусії, в яких прийняли участь панове Антоненко, Базяк, Василь'їв, Добровольський та інші. В кінцевому слові референт пояснив, що він навмисне спинявся на негативних моментах з діяльності Ц. Ради, щоб на майбутнє цих всіх помилок можна було легше уникнути. Того великого і позитивного,

що зробила Ц. Рада, він торкався менше тому, що це ясно для всіх і не потрібне яких небудь похвал чи признання. Вечір був дуже інтересний і Об'єднана Громада добре зробила, що присвятила його першому нашому парламентові.

— В слідуючу суботу, 14 травня намічено виклад п. І. Дадешкеліяні про Ірузінську автокефальну церкву.

— Комітет для вшанування пам'яті Симона Петлюри в Парижі. Комітетом на останньому засіданні вирішено вірчиною смерті Головного Отамана Симона Петлюри 25-го травня влаштувати академію, присвячену його пам'яті, а 26 травня відправити урочисту службу Богу за упокій його душі і панахиду. Вирішено також в цей день покласти вінок на могилу. Докладніші відомості про порядок сумної урочистості буде подано в наступному числі «Тризуба.»

У ЧЕХІЇ.

— Українська Господарська Академія в Подєбрадах просить вмістити наступне: «список перших інженерів Української Господарської Академії в Чехословацькій Республіці, що склали дипломні іспити в іспитовій сесії в днях 8-9 квітня біжучого року. І. Агрономично-Лісовий факультет: Відділ лісовий:

1) Груша Григорій, 2) Зварійчук Іван, 3) Карташевський Анатоль, 4) Ковердинський Петро, 5) Мурашко Василь, 6) Подоляк Кость, 7) Прохода Василь. Відділ агрономичний: 8) Вакуловський Віктор, 9) Зибенко Олекса, 10) Іваненко Микола, 11) Ільницький Авксентій, 12) Калинович Іван, 13) Карабут Микола, 14) Нестеренко Яків, 15) Олійник Микола, 16) Помазанів Олекса, 17) Радзівеський Степан, 18) Усенко Данило, 19) Чернишенко Вячеслав, 20) Штепа Павло. ІІ. Інженерний факультет. Від-

діл технологічний: 21) Рейтер Володимир, 22) Кучеренко Василь III. Економічно-Кооперативний факультет. Промислова спеціалізація: 23) Базилівський Микола, 24) Биковський Левко, 25) Гайдівський-Потапович Олександр, 26) Прибитківський Петро, 27) Храпко Микола. Спеціалізація місцевого самоврядування: 28) Гловінський Євген, 29) Гришко Григорій, 30) Ерастів Павло, 31) Сахно Василь, 32) Федорів Сергій. Спеціалізація коопераційна: 33) Волковський Діонісій. Спеціалізація банківсько-комерційна: 34) Фесенко Борис.

Більша кількість молодих українських інженерів вже дістала посади за кордоном і в найблищому часі опускає мені Чехословацьки, заховуючи в серцях своїх глибоку подяку братньому Чехословацькому народові, який одиникий зі слов'янських народів арозумів культурні потреби українського народу та заложив українську високу школу в самі сірутні для народу нашого хвилини й тим самим спричинився до збільшення українських фахових інтелігентських сил».

— Міжнародня педагогічна конференція «чезшколу до миру» відбулася в Празі 16-20 квітня б. р. В конференції взяв участь і Укр. Педагог. Інститут ім. М. Драгоманова в Празі в особах своїх делегатів пр. С. Русової та пр. С. Сірополька. Проф. Сірополько виголосив на конференції доклад на тему: «Шовіністичний дух в шкільних підручниках». Конференція провадилася на мові есперанто. Промови й доклади на інших мовах зараз же перекладалися на есперанто.

— Українське товариство прихильників книги в Празі. 5 травня б. р. відбулося чергове засідання Товариства. З рефератами виступали проф. В. Сімович та проф. С. Сірополько. В своєму рефераті: «Транскрипція укр. бібліографії латинкою» проф. Сімович показав на

багатьох прикладах, як через неусталеність транскрипції вноситься повний хаос в написання наших слів в різних виданнях, бо звуки нашої мови передаються ріжно. Переглянувши критично дотеперішні спроби передавати наші слова латинкою, польською, чеською, мад'ярською і т. ин. референт предложив найбільш зручний на його думку спосіб транскрипції наших слів латинкою (в основі чеський). Проф. Сірополько в своєму рефераті: «Де-кілька спірних питань в бібліотечно-бібліографічній справі» висвітлює хиби й переваги різних видів бібліограф. каталогів (систематичний, децимальний, предметовий), віддаючи перевагу каталогу предметовому і зазначивши, що до гакої думки де-далі все більше схиляються бібліотечні роботи взагалі і зосібна на Україні (З'їзд бібл. роб. в 1926 р.). Далі референт розглянув різні способи таврування книжок бібліотечними штампелями, оправи книжок і т. ин., висловивши свої цінні уваги в цій справі.

На «книжній виставці» виставлено було цього разу 30 нових українських книжок і журналів. Товариство випустило вже 1 число свого органу—журналу «Книголюб» (5½ арк.) з статтями авторів українських і чеських (д-ра З. Тоболки і Л. Живного, що написали свої статті спеціально для «Книголюба»). Журнал має виходити 4 рази на рік.

— 5. травня б. р. в помешканню Укр. Респ. Демокр. Клубу відбувся доклад доц. В. Садовського на тему: «Сучасне господарське становище на Україні».

У вступному слові докладчик зазначає, що певні досягнення в господарському життю за останні роки, порівнюючи з роками цілковитої руїни маються. Починаючи з 1921 р., на Україні помічається налагодження господарських відносин. Референт зокрема зупиняється на сільському господарстві і фабрично-заводській промисловості, порівнюючи становище цих галузів народнього господарства в роках найбільшого зруйнування

(1920-1921) із становищем сучасним.

Реконструкція народного господарства зв'язана із збільшенням вкладенням капіталу. Вкладення капіталу здійснюються експлуатацією «окраїн» і селянства. Так Україна мусить видавати значну частину свого народного господарства на цілі, зв'язані з інтересами Московщини і інших частин С. С. С. Р.

Ця експлуатація досягає таких розмірів, що навіть самі совітські автори говорять про необхідність більшої обережності в експлуатації, аби не наступило обезсилення України.

Експлуатація селянства полягає в тому, що на продукти свого господарства нині селянин може дістати приблизно в 2 рази меншу кількість промислових продуктів ніж перед війною.

В кінці докладчик робить висновок, що, не дивлячись на певні господарські досягнення, треба сконстатувати, що надій на дальше збільшення цих досягнень немає і що дальший розвиток господарства буде зв'язаний з господарською кризою.

Б.

— Шевченкові роковини в українській гімназії в Празі. 25 квітня відбувся улаштований українською гімназією вечір на вшанування пам'яті Т. Шевченка. Уся інтересна й різноманітна програма вчора виконана була виключно учнями й ученицями гімназії. Після вступного слова учителя гімназії І. Кобиського учень ІV класу В. Коваль прочитав реферата про Шевченка. Потім виконано було п'єску О. Кобія «В Тарасову ніч», а далі учні нижчих класів виконали інсценівку «На Великдень, проти сонця» і «Іван Підкова». В концертному відділі учениця ІІІ кл. Домбровецька дуже гарно продемонструвала «До Основ'яненка», грав на бандурі учень Татаруля, співали під бандуру «Зоря моя вечірняя», а на останку гімназійний хор виконав «Заповіт» і гімни український та чеський.

— Українські великодні одправи. В Горніх Черношицях під Прагою в Страшний четверг 21. ІV і в суботу, в Великодню ніч одправлені були в місцевому костелі православні служби Божі. Правила служби по українськи п. о. Крижанівський (в четвер) та п.-о. Любарський; співав український хор. Окрім українців, що зібралися в великому числі, були на відправах також росіяне, білоруси, грузини і чехи.

В РУМУНІІ.

— Товариство румунсько-українського зближення. Давно вже серед членів української колонії в Румунії та серед деяких румунських угруповань жила думка про заснування в Букарешті румунсько-українського товариства, метою якого було би сприяти зближенню цих двох державних націй.

Третя Конференція української еміграції в Румунії, що відбулася ще в 1925-му році, винесла навіть з цього приводу відповідну постанову.

Настрої, що утворилися під час свята Тараса Шевченка, сприяли переведенню в життя ідеї українсько-румунського зближення.

Тут-же, в приватних балачках, було вирішено в найблищу неділю зійтися для розпочаття праці по створенню Українсько-Румунського товариства.

Перші сходини ініціативної групи відбулися в неділю 27-го березня.

Обмінявшись думками з приводу програму діяльності нового Товариства, постановлено виробити статут його і призначити найблищі сходини ініціативної групи на неділю 10-го квітня.

За основу беруться статuti аналогічних товариств: румунсько-польського, румунсько-англійського та інших.

— Свято Центральної Ради. В ознаменування десятої річниці заснування Центральної

Ради — Першого Парляменту Відродженної України, Український Громадсько-Допомоговий Комітет в Румунії, постановив організувати урочисте свято — академію.

Бажаючи надати цьому святові особливо урочистий характер, Комітетом розіслано запрошення прибути до Букарешту на свято всім тим бувшим членам Центральної Ради, які перебувають зараз на території Румунії.

Свято-Академія мало відбутися 8-го травня.

— Арешти на Україні. По отриманих в Румунії інформаціях, на Україні в останні 3-4 тижні знову переведено масові арешти.

В одному лише Києві заарештовано 67 душ.

Причина арештів поки невідома. Переведено тако-ж тільки розстрілів у порядку червоного терору. (Українага).

— Ювілей Дм. Геродота. Українська еміграція в Румунії святкує двадцятиліття діяльності Дм. Геродота. 15 травня б. р., коло 8 год. веч. в салі «Трансільванія» в Букарешті зберуться всі українські громадяне для того, щоб висловити подяку шановному ювілятові за його попередню працю та побажати йому здоров'я і сили для продовження її і надалі на користь українському народові.

Для улаштування святкування ювілею утворилася комісія, в яку ввійшли: п. Доктор Майер-Михальський, п. Доктор В. Трепке, Полковник І. Порохівський, Сотник Долинюк, п. Крелевецький — від громади студентів Буковинців та пані Трепке Ніна від союзу Укр. жінок в Румунії.

Комісія просить громадян всю дотичну до ювілею кореспонденцію направляти на адресу: Г. Порохівський Delca Veche 45, Bucaresti Редакція «Тризуба» сердечно вітає свого співробітника.

З М І С Т.

Париж, неділя, 15 травня 1927 року — ст. 1.— С. В. 10-ий всеукраїнський з'їзд совітів — ст. 4. М. Ювілей проф. Д-ра Ол. Колесси — ст. 11. Б. 2-ий церковний з'їзд у Франції — ст. 13. — Д м. А п д р і є в с ь к и й Виставка графічного українського мистецтва в Брюсселі — ст. 15.— Г н. П - и й. Дмитро Геродот — ст. 18. — Ч и ж. Зайчики — ст. 22. — Х р о - н і к а : З Великої України — ст. 26. У Франції — ст. 29. В Чехії — ст. 29. В Румунії — ст. 31.

Об'єднана Українська Громада у Франції.

В суботу 14-го травня о 8 год. вечора в помешканні громади 54, rue Madoiselle п. ІЛАМАЗ ДАДЕШКЕЛІАНІ прочитає виклад на тему:

«Грузинська Автокефальна Церква і Росія».

Редакція і Адміністрація: 19, rue des Gobelins, Paris XIII.

Поштова адреса: «Le Trident» (Tryzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редагує—Комітет.

Адміністратор: Іл. КОСЕНКО

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Soc. Anon. Imprimerie de Navarre, 5, rue des Gobelins, Paris.